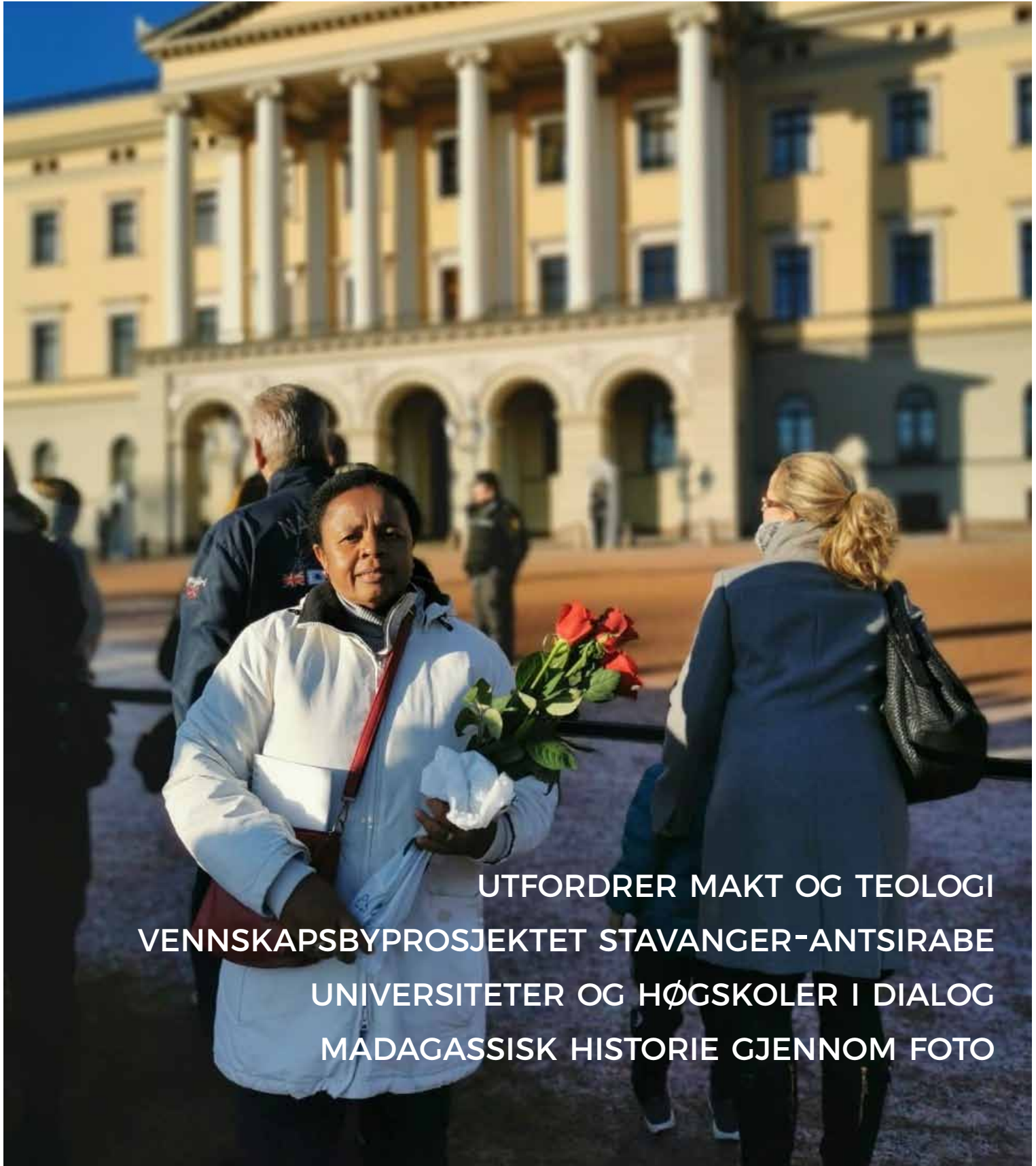

Madagaskarforum

VENNSKAPSFORENINGEN NORGE - MADAGASKAR

FIKAMBANANA FIFANKATIAVANA NORVEZY - MADAGASIKARA

UTFORDRER MAKT OG TEOLOGI
VENNSKAPSBYPROSJEKTET STAVANGER-ANTSIRABE
UNIVERSITETER OG HØGSKOLER I DIALOG
MADAGASSISK HISTORIE GJENNOM FOTO

VENNSKAPSFORENINGEN NORGE - MADAGASKAR

STYRET I VNM

LEDER

Kåre Kristensen (2019 - 2021)

E-POST

karekristensen@gmail.com

ØVRIGE STYREMEDLEMMER

Bård Bakke (nestleder, VNM Vest) til 2021

Øyvind Ødegård (kasserer) til 2021

Lars-Göran Strømhaug til 2022

Endre Haraldseide (VNM Vest) til 2021

Soia Rahasindrainy (VNM Nord) til 2022

Mirana Sylvia Randiamanantena Vestgård (VNM Øst) til 2020

Michel Sabir Michaël Ratovonasy (VNM Øst) til 2021

Vennskapsforeningen er ikke ansvarlig for innholdet i bladet; dette er redaktørens ansvar. Redaksjonen følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten.

REDAKSJONEN

Stavanger: Kjetil Aano, E-post: kjetil.aano@gmail.com

Stavanger: Henrik Seglem Grydeland, E-post: grydeseg@hotmail.com

Sandnes: Øyvind Dahl, E-post: oyvind.dahl@lyse.net

Antsirabe: Siri Nyen, E-post: siny@nms.no

REDAKTØR

Kjetil Aano

E-POST

kjetil.aano@gmail.com

FORMGIVING

Anita Sletten Torp

www.ari-design.no

TRYKK

Kai Hansen trykkeri, Stavanger

LOGO

Alvar Berget

FOTO FORSIDE

Marit Breen

FOTO BAKSIDE

Øyvind Dahl

ISSN 1504-4750

INNHold

- SIDE 3** Redaktøren har ordet
- SIDE 4-6** Utfordrer makt og teologi
- SIDE 7** Madagaskar på verdensmusikkscenen
- SIDE 8-9** Veterinær som ble ordfører
- SIDE 10-11** Vennskapsbyprosjektet Stavanger-Antsirabe
- SIDE 12-13** Universiteter og høyskoler i dialog
- SIDE 14-17** Madagaskar trenger lærere
- SIDE 18-19** Formidler madagassisk historie gjennom foto
- SIDE 20-21** De spredte øyer
- SIDE 22** Flom i nord
- SIDE 23** Smånytt

«Madagaskar midt i brenningene»

Dette var tittelen på den første Madagaskar-boka som Madagaskarforums Grand Old Man, Øyvind Dahl, skreiv i 1976. Ved å bruka denne tittelen spelte Dahl både på ei av dei gamle nemningane folket på Madagaskar har på sitt eige land, og på den situasjonen landet var i. Tittelen er minst like sann nå.

Landet står midt i brenningane på fleire vis. Det har fått eit styre med ein president - eller eit presidentpar – som viser vilje til å handla. Kor stor samanheng det er mellom deira verbale handlingsiver og deira gjennomføringsevne er ennå noe uklart. Men det er grunn til å peika på håpsteikn – og det treng vi alle:

- President Rajoelina har forenkla og slanka styresmaktene sin rett til sjølvhøgtideleg og overdriven ressursbruk ved reiser og i andre samanhengar.
- Det er gjort fleire tiltak for å hindra uro og kriminalitet som til dømes kveggtjuveri.
- Det er opna for relativt alvorlige korrupsjonssaker, også mot menneske med makt, sjølv om utfallet i skrivande stund er temmeleg usikkert.
- Han har tillate innsyn i landets elendige fengselsvesen også for Amnesty International. Dermed

har han også avslørt kor dysfunksjonelt rettsvesenet i landet er, og i kor liten grad det er uavhengig av politisk styring, og kor gjennomkorrupt det er. Dersom dette blir fulgt opp, er det løfterikt.

- Rajoelina har tatt ei rekke økonomiske initiativ, og det kunne sjå ut som om landet langsomt var i ferd med å bevega seg ut at den botnlause sumpen det var hamna i.
- Presidentfrua har initiert eit arbeid mot kjønnsbasert vold. Dette skjer i samarbeid med fleire aktørar, og m a med støtte frå NO-RAD og FN-systemet.

Men nå er Madagaskar, som alle andre land i verda, ramma av korona-viruset. Og sjølv om dei umiddelbare økonomiske konsekvensane for folk flest truleg er mindre merkbare der enn t.d. i vårt land, fordi landet har eit så lågt utgangspunkt, er faren stor for at dette vil bidra til ei ytterlegare forverring av landets økonomiske og sosiale status, og truleg ei forseinking av tiltrengt framdrift og økonomisk vekst.

Samtidig skal landets styresmakter ha ros for at dei var tidleg ute med forebyggjande tiltak. Korleis dette vil kunna slå ut, er likevel temmeleg usikkert. Madagaskar har ikkje same utbygde informasjonskanalar som t.d. Norge,

og folk er meir direkte avhengige av kvarandres hjelp, også fysisk. Familie- og busettingsstruktur gjer isolasjon så godt som uråd. Likevel skal ein ikkje undervurdere landets evne til å ta tak, og til å handla strukturert og målretta når det viser seg nødvendig. Madagaskar har vore langt mindre ramma av HIV/AIDS enn dei fleste andre land i området. Vi kan håpa at dei same slags tiltak som ein nytta i kampen mot denne sjukdommen, også vil kunna fungera i kampen mot korona-viruset.

I denne situasjonen har utviklingsminister Dag-Inge Ulstein framheva Norges ansvar for å sjå ut over eigne grenser. Madagaskarforum vil halda fram med å peika på at Madagaskar er ein viktig og naturleg samarbeidspartnar for norsk aktivitet også i åra framover, gjerne i samband med korona-krisa, men også langt ut over det. Samtidig som vi vil søka å følgja med i den politiske utviklinga på øya så godt vi kan. I tillegg til det vi kan lesa oss til på avstand, har vi i Arild Bakke ei viktig kjelde til oppdatert og relevant informasjon. Madagaskar er verkeleg midt i brenningane for tida.

UTFORDRER MAKT OG TEOLOGI

SOM VISE-GENERALSEKRETÆR I DEN GASSISK LUTHERSKE KIRKEN, FLM, HAR TOROMARE MANANATO (54) MANGE JERN I ILDEN. VI SKAL VÆRE GLADE FOR Å FÅ TAK I HENNE PÅ ETT AV HENNES NORGESBESØK. OPPDRAGET SOM HAR FØRT HENNE HIT EN KALD VINTERUKE I SLUTTEN AV JANUAR ER OSLO BISPEDØMMES MISJONSUKE SOM DETTE ÅRET ARRANGERES SAMMEN MED NMS. NOE AV DET HUN VIRKELIG BRENNER FOR, OG SOM HUN ALLTID FINNER TID TIL Å SNAKKE OM, ER KVINNERS SITUASJON I LANDET SITT OG SPESIELT INNAD I KIRKEN.

TEKST OG BILDER: MARIT BREEN

FAVORISERING AV GUTTER OG MENN

Ifølge Toromare Mananato er kvinners situasjon på Madagaskar i grunnen ikke så dårlig, i alle fall når man tar grunnloven i betraktning. Men i praksis er dette annerledes. Dette viser seg spesielt i lederstillinger der kvinner stort sett er fraværende. Dette forklarer hun blant annet ut ifra de store forskjellene man ser mellom kjønnene i lese- og skriveferdigheter. Omtrent 75,5% menn er lese- og skrivekyndige på Madagaskar, mot kun 62,5% blant kvinner. Dette påvirker naturligvis også engelskferdigheter, noe som blir meget synlig i kirken når det konkurreres om stipend til teologiutdanning der undervisningen går på engelsk. Mananato bruker seg selv som eksempel på hvordan mange familier favoriserer gutter og menns utdan-

nelse framfor jenter og kvinners: 'min onkel tillot aldri at jeg skulle gå på privat skole, mens mine brødre fikk disse mulighetene'.

MÅ ENDRE FOLKS HOLDNINGER

Konsekvensene av å hele veien ligge 'bakpå' hva gjelder utdanning og andre prioriteringer og muligheter, er blant annet at mange jenter ikke utvikler framtidsutsikter. De har verken mål eller visjoner sier Mananato. 'Mange bare venter på å bli gift'. Dette påvirker naturligvis kvinners deltakelse også i kirken, hvor man i dag kun finner 16,6% kvinner i det nasjonale styret. Mange ønsker rett og slett ikke å delta. Mananato mener dette henger sammen med sosialt konstruerte forestillinger om at kvinner ikke kan bli ledere, men bare være koner og mødre. 'Dette må vi endre; vi må endre folks holdninger og tenkning,

og det må vi gjøre nedenifra, gjennom menighetene'.

OPPRØRENDE

Toromare forklarer videre at de ser flere kvinnelige ledere utenfor kirken på Madagaskar, for eksempel er flere ministerposter besatt av kvinner. Hun mener kirken henger etter her, og det gjør meg trist sier hun: 'Kirken som tror at kvinner og menn er skapt likeverdige i Guds bilde skulle gått foran, promotert kvinner og ledet an. Til og med kirkens lover og flere offisielle dokument snakker om kvinners likesstilling til menn, men i praksis er det ikke slik ...'

- Ser du likevel at det skjer en forandring på dette området?

- Ja, forandring skjer fra hjemmene'. Når kvinner får opplæring og innser

TOROMARE MANANATO FORAN
SLOTTET DEN DAGEN DEN NYE
REGJERINGEN TIL ERNA
SOLBERG BLE PRESENTERT I
JANUAR.
MANANATO FIKK MØTE REGJERINGS-
MEDLEMMENE OG DELE UT ROSER.
SPESIELT STAS VAR DET Å TREFFE
STATSMINISTEREN OG UTVIKLINGSMIN-
ISTEREN; IKKE AKKURAT VANLIG MED
SLIKE MØTER I EN GASSISK SAMMEN-
HENG.

sin verdi formidler hun også dette i sitt nærmiljø. Vi har for eksempel sett at Tamar-prosjektet, som hovedsakelig konsentrerer seg om kjønnsbasert vold, har bidratt til økt forståelse rundt kvinners rettigheter. Folk ser ut til å endre sin forståelse rundt menns og kvinners roller sakte men sikkert. Et annet tiltak gjennom kirken handler om å promotere behovet for å skaffe fødselsattester for barn. Fødselsattest er første steg for å kunne delta i samfunnet som en anerkjent borger og dermed kreve sine rettigheter. Dette har også bidratt til økt forståelse for hvilke rettigheter en har.

UTFORDRER FARLIGE MAKTSTRUKTURER

Toromare legger ikke skjult på at det kan ha sin pris å bekjempe holdninger som skader jenter og kvinner. Hun forteller at gjennom Tamar-prosjektet hører de om mange triste skjebner og ofre for vold. En nøkkel i dette arbeidet handler om å utfordre makt og bryte maktstrukturer. En svært vanskelig og mange ganger farlig oppgave. Da kan konflikthåndtering være et nyttig redskap, og noe Mananato

mener er viktig å ta i bruk parallelt i denne kampen. Mange er redde for å stå opp for seg selv eller andre ofre fordi personer med makt tjener på å tie om forholdet, og vil true offeret. For eksempel hvis en far forgriper seg på sin datter, og datteren ønsker å fortelle noen om det som skjer og kanskje rapportere forholdet. Men fordi hun respekterer og gjerne også frykter sin egen far og hans autoritet, velger hun å la være. Faren kan finne på å true datteren på livet dersom hun sier noe.

- Tilbake til kvinner i FLM, hvordan vil du beskrive deres status og situasjon?

Kvinner i FLM kan studere teologi, men ikke ordineres til prestedtjeneste. På det nasjonale teologiske seminaret finner man flere kvinnelige teologistudenter. Ifølge Toromare er dette kun et 'spill for galleri', der de på galleriet blant annet er Det Lutherske Verdensforbund med sin økonomiske støtte og stipend for kvinnelige teologistudenter. Likevel betyr dette mye for de kvinnene som studerer der. Problemet er likevel ikke løst, når enda flere kvinnelige teologistudent-

er uteksamineres men likevel ikke får jobb i de mange synodene. Mye av grunnen er at de ikke kan innsettes som prester.

Hennes egen svigerinne er en av disse. I motsetning svigerinnens mann (Mananatos bror) som fikk tilbud om pastorstilling da de sammen kom hjem etter endt utdannelse ved samme seminar, ble hun henvist til å lage mat. De utdannede teologistudentene henvises altså likevel til å forbli prestefruer, dog høyt utdannede prestefruer. Mananato sier at mange av disse kvinnene faktisk utfordrer dette og forsøker å stille spørsmål ved praksisen og si ifra. De opplever at utdannelsen deres ikke verdsettes eller er bortkastet.

Toromare sier at hennes svigerinnes historie dessverre er representativ for mange kvinnelige teologer. Tankesett og holdninger til at kvinner kun forventes å være koner og mødre bidrar til den skjeve kjønnsbalansen vi ser i FLM, og noe av grunnen til at vi har så få kvinnelige ledere.

- Til tross for at mange kanskje ikke

får jobb, hvilke stillinger besitter kvinnelige teologer i FLM?

- De blir lærere, katekister, søndagsskole lærere eller hyrder. Faktisk er også 3 av 24 direktører ved kirkens bibelskoler rundt om i landet kvinner. Det er også andre kvinner i enkelte høyere posisjoner i kirken, så det er noen!

HÅP

Toromare formidler også håp for fremtiden. Hun sier at kvinnebevegelsen på Madagaskar er sterk, og at de ser forandring. Bare hennes eget kandidatur som visegeneralsekretær beviser dette. Hun ble faktisk valgt inn til tross for at mange aldri trodde at en kvinne kunne velges inn i en slik stilling.

Hun mener likevel at mye av dette vil se annerledes ut dersom kvinnelige teologer kunne ordineres til prester og dermed tre inn i rollen som pastor. 'Selv jeg (som er visegeneralsekretær) blir sett på som noe mindre bare fordi jeg ikke er pastor', sier Mananato.

- Når får vi se kvinnelig ordinasjon i FLM tror du?

Toromare mener selv at kvinnelig ordinasjon ikke handler om teologi, men om makt. Dersom kvinner ordineres er det flere som vil konkurrere om maktposisjoner. Mange menn liker ikke dette, og så lenge de kan vil de bruke argumenter som kultur, tradisjon og teologi for å beholde sin posisjon.

I år er det generalforsamling i kirken. De kvinnelige teologene presser på for å få temaet kvinnelig ordinasjon på agendaen. Om det ikke skjer i år, så vil vi likevel ikke gi oss. Vi har en viktig profetisk stemme sier hun. Og den må vi fortsatt bruke.

Det er vanskelig å avslutte samtalen med en så engasjert kvinne som Toromare. Hun har uendelig mange kloke tanker og erfaring å vise til. Jeg innser at som ung norsk kvinne før årets kvinnetag har jeg uendelig mye å være takknemlig for.

RAJERY'S BØN FOR MADAGASKAR OG VERDA

TEKST: KJETIL AANO

For om lag 15 år sidan skreiv Rajery ein sang med tittelen Vonjeo! Det kan omsettast «hjelp»! Eller «redd oss»! Dette er ein tekst tatt rett ut frå den gassiske kvardagen, der verken liding eller Gud er langt borte.

I lys av korona-pandemien har teksten fått global meining, og den framstår nesten som profetisk Her gjengir eg litt av den, med mi omsetting frå gassisk til norsk. Mi omsetting yter ikkje rettferd til Rajesrys sterke og poetisk-klingande og politisk skarpe tekst! Men her er likevel:

VONJEO

Miantso anao izaho, Zanahary, ampio fa marary!
Miantso anao izaho, Zanahary, vonjeo fa mijaly!

Arovy ny any avaratra any, ho lavitry ny rivo-mahery.
Tariho ny any adrefanana, atsinanana, hamokatra be.

Miantso anao izaho, Zanahary, ampio fa marary!
Miantso anao izaho, Zanahary, vonjeo fa mijaly!

Vonjeo ny any atsimo anie, omeo rano.
Ianaro ny arivo ô, halaviro ny areti-mandoza.
Ireo pmitondra anay é, tolory fahendrena!

Miantso anao izaho, Zanahary, ampio fa marary!
Miantso anao izaho, Zanahary, vonjeo fa mijaly!

REDD OSS!

Eg kallar på deg Gud, hjelp meg for eg er sjuk!
Eg kallar på deg Gud, redd meg, for eg lir!

Vern dei som bur i nord mot sterke stormar.
Lei dei i aust og vest, så dei får gode avlingar.

Eg kallar på deg Gud, hjelp meg for eg er sjuk!
Eg kallar på deg Gud, redd meg, for eg lir!

Redd dei som bur i sør, og gi dei vatn.
Lær dei mange tusen å halda seg langt unna smittsomme sjukdommar.
Og gi visdom til dei som styrer oss!

Eg kallar på deg Gud, hjelp meg for eg er sjuk!
Eg kallar på deg Gud, redd meg, for eg lir!

(Sangen finn du f eks på Spotify, (søk Rajery).

MADAGASKAR PÅ VERDENSMUSIKKSCENEN

TEKST: **ANDERS RØNNINGEN**

Verdens kulturer og samfunn kommer nærmere hverandre gjennom ny teknologi. Det kan enkelt utveksles impulser mellom alle verdens avroker og hjørner. Musikk og kultur er handelsvarer over hele verden. World music står for et betydelig marked både gjennom konserter og festivaler og i streaming og Cd-salg. Med «world music» forstår jeg noe annet enn folkløse, det handler om artister som agerer kommersielt på en verdensscene. Ofte er det lokale preget til stede, men det er gjerne kombinert med mer populærmusikalske uttrykk, og til en viss grad tilrettelagt for et world music – publikum.

Madagaskar har hatt flere kjente og

anerkjente world music`ere gjennom tidene. Noen av de kanskje mest kjente, i hvert fall de jeg har flest innspiller av i min (nå utdaterte) CD-hylle, er Justin Vali, Vaovy, Salala, Feo Gasy, Senge, Tarika, D'Gary, Regiz Gizavo, og ikke minst Rajery. Jeg anbefaler virkelig å søke opp disse og ta en time eller to og lytte. Man risikerer å bli sittende lenge...

Den som akkurat nå for tiden er mest aktiv på world music-scenen er nok Rajery, som i tillegg til å drive som soloartist også utgjør en tredjedel av et band som har fått mye oppmerksomhet og flere priser for sine hittil to utgivelser. 3MA er et band som har navnet sitt fra de tre medlemmenes

opprinnelsesland Ballaké Sissoko er fra Mali og spiller cora, Driss El Maloumi er fra Marokko og spiller oud, og Rajery fra Madagaskar spiller som kjent valiha. Blandingen av gassiske, marokkanske og maliske musikkimpulser som behandles kreativt og lekes med på de tre svært forskjellige strengeinstrumenter er fascinerende. 3MA har vært på – og skal (dersom coronasituasjonen bedrer seg) – flere verdensturneer. De har spilt på store world music festivaler og høstet mye applaus. De har også blitt spilt i Norsk radio (jungeltelegrafen).

Søk opp musikken deres og kos deg!

RAJERY ER OGSÅ NORGESVENN, OG HAR SPILT FLERE GANGER I NORGE VED FORSKJELLIGE ANLEDNINGER.

VETERINÆREN SOM BLE ORDFØRER

NÅR MAN KOMMER INN I VENDEVÆRELSET TIL ORDFØRERENS SEKRETÆR, SÅ ER NOE AV DET FØRSTE MAN SER ET BILDE AV KONG OLAV PÅ ET SKAP TIL VENSTRE OG ET BILDE AV KONG HARALD OG DRONNING SONJA PÅ EN HYLLE TIL HØYRE. DET ER DA MAN FÅR EN FØLELSE AV AT DET IKKE ER FØRSTE GANG EN NORDMANN ER PÅ BESØK PÅ DETTE KONTORET OG MAN FORSTÅR AT HER HAR DET FAKTISK VÆRT ET NORSK-GASSISK SAMARBEID OVER MANGE, MANGE TIÅR.

TEKST OG FOTO: SIRI NYEN

ANTSIRABES ORDFØRER, GABRIEL RASAMIMANANA I SAMTALE MD MADAGASKARFORUMS SIRI NYEN.

Honore Gabriel Rasamimanana ble innsatt som ordfører for Antsirabe 25. januar 2020. Han tar over etter en ordfører som nå sitter i fengsel på grunn av mistanke om underslag. På dagen for intervjuet, feirer doktor Unoh, som han gjerne vil bli kalt, sine 50 første dager som ordfører. At han er en etterspurt mann, er det liten tvil om. Selv på en lørdag er venteværelset fullt – det er mange som vil snakke med han – og vi må vente 1,5 time før vi får slippe inn. Med så mange som vil ha han i tale, ville man tenkt at det var en stresset mann vi kom til å møte. Men doktor Unoh, tar imot oss med et stort smil og virker som han har all verdens tid.

ANTSIRABE VAR EN VAKKER BY

‘Da jeg var liten, så var Antsirabe en utrolig vakker by. Flotte bygninger,

fine veier, grønne og store parker – ja, det var nesten som et paradis. Dessverre har hele byen forfalt på grunn av mange, mange år med vanskjøtsel. Bygningene forfaller, parkene er fulle av søppel, gatene er fulle av søppel, veiene er i en elendig forfatning og mange kommer fra landsbygda for å tigge, noe som også setter sitt preg på byen. Nei, det er virkelig trist det som har skjedd med Antsirabe i løpet av de siste ti-årene.’

Det er sant som Dr Unoh sier, at vanskjøtsel fra kommunen sin side er en stor grunn til at Antsirabe har forfalt. De som jobbet i kommunen under forrige ordfører, mottok ikke lønn på 14 måneder. Alt av inntekter gikk til andre ting enn det det egentlig skulle gå til, og ifølge mange; rett i lommen til forrige ordfører. Det har de siste årene ikke vært noen investeringer i

utbedring av veier eller rehabilitering av offentlige bygg. Så det er en stor og utfordrende oppgave dr Unoh nå går til. På spørsmål om hva han ønsker å fokusere på i sin 4-årige periode som ordfører, nevner han spesielt 3 områder som trenger forbedring. Det ene er å utbedre veiene. RN 7, som er hovedveien mellom nord og sør, går gjennom Antsirabe. Den er både smal og hullete, og når biler og lastebiler må krangle om plassen med både folk, dyr, kjerrer og pousse-pousser, så er det ikke rart det tar tid å komme seg gjennom byen. Det andre tiltaket ordføreren ønsker å fokusere på er å habitilere bygningsmassen på de offentlige byggene i Antsirabe: skoler, rådhus og andre offentlige bygg. Det siste er å utvikle landsbygda rundt Antsirabe.

LANDSBYGDA RUNDT ANTSIRABE MÅ MED

‘Mange kommer nå til Antsirabe for å tigge. De som jobbet her før, de brydde seg bare om byen Antsirabe, ikke om landsbygda rundt Antsirabe. Derfor har mange nå flyttet inn til byen fra landsbygda, for å søke arbeid og for å tigge. Det første jeg ønsker å forbedre på landsbygda, er å bygge ut og forbedre veiene. Vi prøver å få samarbeidsprosjekter med organisasjoner som kan hjelpe oss med finansiering og utbygging. Planen vår er også å gi opptrening til bøndene på landsbygda innen jordbruk, slik at de for eksempel kan dyrke mer effektivt. Vi ønsker å gi ulike typer frø og gjødsel, for å se om jordbruket kan utvikle

seg. Derfor er veier også veldig viktig, slik at man kan transportere varer inn og ut til rurale områder.

VETERINÆREN VIL HA BORT SØPPELET

I tillegg er søppel et veldig stort problem i Antsirabe. Vi har derfor planer om å bygge 3 søppeldeponier for sortering av søppel. Disse deponiene skal ikke ligge i Antsirabe, men i utkantene. Vi tenker å sortere tre ulike typer søppel: plastikk og metall som kan selges eller gjenvinnes, og matavfall for å lage kompost. Slik kan vi skape arbeidsplasser, men vi ønsker også at bøndene skal få komposten gratis, som de kan bruke i jordbruket og forhåpentligvis få bedre avlinger. Disse tiltakene håper vi skal forhindre at så mange kommer til byen for å tigge.

‘Da dr Unoh var ferdig på vide-regående, fikk han et stipend for å kunne studere til veterinær i Ukraina og Russland. Han hadde lenge drømt å bli veterinær, fordi han så at det var store behov for dette yrket, men på den tiden var det ingen veterinærutdanning på Madagaskar. Han var der fra 1988 til 1995.

‘Det jeg så i Ukraina og Russland da jeg bodde der, har inspirert meg. Jeg ønsker å bygge opp igjen Antsirabe til det jeg så i Ukraina og Russland. Jeg ønsker å rehabilitere bygningene i Antsirabe, slik som skolene, slakte-

husene og de offentlige bygningene, slik at Antsirabe igjen skal bli en vakker by. I tillegg håper jeg også at samarbeidet med Norge og Stavanger skal fortsette, med fokus på miljø. Jeg har lest dokumentene om samarbeidsplanene mellom Stavanger og Antsirabe, men jeg tror dette ble stoppet på grunn av utfordringene med den forrige ordføreren. Jeg håper virkelig at det kan komme i gang nå som det har vært utskiftninger og at vi prøver å få orden i kaoset.’

KAN VENNSKAPSBYSAMARBEIDET MED STAVANGER GI NYTT DRIV?

Antsirabe og Stavanger har vært vennskapsbyer siden 1989 og i årene som har gått har det altså vært ulike samarbeidsprosjekter mellom de to byene. De siste prosjektene har i hovedsak hatt fokus på demokratiutbygging og miljø. I mars 2019, var en delegasjon fra Stavanger med varaordfører Bjørg Tysdal-Moe i spissen, i Antsirabe for å se på muligheter for videre samarbeid. Men da var det altså noen utfordringer knyttet til at de kommuneansatte streiket og at kommunestyret ikke lenger hadde tillit til daværende ordfører.

Utfordringene er mange og på spørsmål om hva som er det mest utfordrende med å være ordfører svarer doktor Unoh at ‘det er så mange at det nesten er vanskelig å nevne alle. For eksempel mangel på

arbeidsmoral hos kollegaene mine, den dårlige infrastrukturen, mangel på utstyr og ressurser. Ja, det er så mange utfordringer på alle områder. For eksempel så fikk jo ikke de som jobbet på kommunehuset lønn på 14 måneder, så det er noe jeg har tatt tak i. Vi håper og utbetale de første lønningene i disse dager. Det tar tid, fordi pengene som vanligvis skulle gå i kommunekassen, forsvant andre steder. Men nå har vi fått orden på det. En annen ting er at Antsirabe fikk to nye søppelbiler, men det er ikke nok for å fjerne alt søppelet. Vi har en del gamle søppelbiler stående, men alle trengte reparasjon. Så på grunn av mangel på kunnskap, penger og utstyr i kommunen, så måtte jeg selv finne noe utstyr hjemme og reparere lastebilene selv.’

På spørsmål om hva som er det mest morsomme med å være en ordfører, så svarer dr Unoh sponant at det må være å kunne få mulighet til å påvirke på mange områder. ‘Jeg er en person som ønsker å hjelpe de rundt meg. Før kunne jeg bare gjøre litt, men nå som jeg er ordfører så kan jeg gjøre mye og hjelpe mange.’

Så blir det spennende å se hva doktor Unoh med sine medarbeidere får til. Dersom han klarer å gjennomføre det han drømmer om, så ser fremtiden til Antsirabe veldig lys ut.

ANTSIRABE TRENGER SÅRT ET BEDRE OPPLEGG FOR SØPPELHÅNTERING. DETTE ER EN AV ORDFØRERENS PRIORITERTE OPPGAVER.

HÅPER VENNSKAPSBYPROSJEKTET STAVANGER - ANTSIRABE VIL HOLDE FRAM

STAVANGER KOMMUNE HAR 11 VENNSKAPSBYER OG EN AV DEM LIGGER PÅ MADAGASKAR. ETTER VALGET I FJOR HØST GIKK BJØRG TYSDAL MOE (KRF) AV SOM VARAORDFØRER. MED DET FORSVANT KANSKJE DEN STØRSTE ANTSIRABE-VENNEN UT AV STAVANGER-POLITIKKEN. ORDFØRERSTOLEN GIKK TIL ARBEIDERPARTIET. VI SLO AV EN KORONA-FRI E-POSTPRAT FOR Å FÅ EN OPPSUMMERING AV HVORDAN HUN SER PÅ SAMARBEIDET I ÅRENE SOM VARAORDFØRER.

TEKST: HENRIK S. GRYDELAND FOTO: BJØRG TYDAL MOE

- Du er vel kanskje ikke vennskapsbyens «mor», siden dette startet før du kom inn i bystyret, men du har likevel vært en motor fra kommunens side i mange år? Hva var din vei inn i dette?

- Første gang jeg planla delegasjonstreiser til vår vennskapsby Antsirabe, var formålet å bli kjent med byen og samarbeidet. Men så oppsto det uroligheter på øya og reisen måtte utsettes. Da det igjen ble mulig å reise søkte også Stavanger kommune KS om å få være med i et Nord/ Sør samarbeid MIC (Municipal International Cooperation). Gjennom dette Norad-finansierte programmet fikk vi arbeide sammen om demokratiutvikling og miljø. Dette var begynnelsen på en mer en 10-årig relasjon som jeg fikk jobbe med. Det betydde mange reiser ut, møter og konferanser i Stavanger og også i andre land.

- Hva har vært det viktigste som man har fått til i løpet av disse årene?

- Å få bidra til demokratiutvikling synes jeg at det har vært stort å få

være med på. Dette har omfattet å få flere kvinner og ungdom med i beslutningsprosessene. Vi fokuserte også på å at posisjon og opposisjon i et bystyre kan jobbe konstruktivt sammen mellom valg-årene. Dette er jo problemstillinger som er viktige både på Madagaskar og i Norge.

- Hvor mange turer til Madagaskar har du hatt i løpet av disse årene og har du noen spesielle minner du tenker tilbake på?

- Jeg tror det ble 10 eller 11 turer. Minnene er mange! Å sitte sammen med kvinner som vil være med å ta mer ansvar, er inspirerende! Og jeg kommer aldri til å glemme gleden blant kvinnene vi møtte i Ambohimena, som gjennom et av våre prosjekter fikk rent vann i nærheten av husene sine!

- Ryktene vil ha det til at du og den tidligere ordføreren i Antsirabe, Olga, fikk god kjemi. Stemmer det?

- Ja, det stemmer. Vi er gode venner! Vi møttes første gang rett etter at hun

var valgt til ordfører i Antsirabe. Hun tok et stort ansvar for vårt felles prosjekt. Vi ble også sammen invitert til New York for å presentere prosjektet vårt for FN og Verdensbanken. Der fikk vi forresten veldig god tilbakemelding og oppfordring til å stå på videre i kommune-til-kommune-samarbeid. Siden har Olga flyttet til Antananarivo og har blant annet vært handelsminister. Vi holder stadig kontakten

- Har du noen tanker om den utviklingen landet og byen Antsirabe, har hatt i den tiden du har vært involvert i samarbeidet Stav – Abe?

- Det var veldig spennende å se utviklingen i Antsirabe fra år til år i de årene vi hadde samarbeidsprosjekt. Olga var opptatt av innbyggerinvolvering og å rydde opp i byen, også med hensyn til miljø og beplantning. Fram til 2009 var det god framgang. Da krisen kom fulgte alvorlige tilbakeslag. Men samarbeidet mellom Stavanger og Antsirabe kunne etter hvert fortsette også gjennom krisen fordi folkevalgte i byen var på plass.

VARORDFØRER TYSDAL MOE I SAMTALE MED DR. LALA HAJANIRINA RASOLOSON, REKTOR VED TOMBONTOA JORDBRUKSSKOLE. TIL VENSTRE, TORUNN TYSVÆR, STAVANGER KOMMUNE OG TIL HØYRE, RANDRIAMAHAZO HASINA, DIREKTØR FOR HASINA GROUP.

- Du har fulgt med på Madagaskar i en periode med tidvis mye uro i landet. Vi hadde krisen i 2002, og det man vel må kalle kuppet mot Ravalomanana i 2009. Hvordan opplevde du disse hendelsene?

- Hendelsene i 2002 førte jo til at vi måtte utsette den første turen. Før kuppet i 2009 erfarte vi mye ryktespredning og uro. Det var krevende å forholde seg til. Jeg møtte Marc Ravalomanana en rekke ganger og hadde tro på at han skulle lykkes. Han var også på besøk i Stavanger. Men det gikk jo ikke. Det var en sterk opplevelse å følge de dramatiske dagene da alt raknet. Men igjen var det folkvalgte på plass i Antsirabe og vi kunne ta opp igjen samarbeidet.

- Nå har nye koster overtatt styringen av Stavanger, de har kanskje ikke et like brennende hjerte for solskinnsøya? Vet du om dette har vært snakket om?

- Det må du spørre dem om.

- Hvordan tror du samarbeidet vil bli i tiden fremover?

- Dette ligger i hendene til vennskapsforeningen Madagaskar – Norge. Jeg

vil råde dem til å etablere en Stavanger – Antsirabe-komité. Jeg tror det er muligheter for videre samarbeid ut fra den avtalen som er inngått, og dersom også Antsirabe ønsker en fortsettelse. Flere ulike samarbeidsprosjekter og relasjoner fungerer videre, så langt jeg kjenner til. Dette omfatter blant annet samarbeidet mellom Eiganes skole i Stavanger og Farimbona skole i Antsirabe, VID har samarbeid med

universitetet i Antsirabe, Tombotsoa jordbruksskole og Voantsinapyskolen (for fattige barn i Antsirabe) mottar støtte. Karianne Skjæveland er gjennom firmaet Kilonga aktiv med produksjon av bunader.

Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar takker for innsatsen og ønsker lykke til videre.

GLADE BARN OG FORNØYDE VOKSNE. REPRESENTANTER FRA STAVANGER BESØKER EN KLASSE VED FARIMBONA, EN AV STAVANGERS VENNSKAPSSKOLER PÅ ANTIRABE.

FRA ÅPNINGEN AV SYMPOSIET I STORSALEN PÅ LOVASOA

UNIVERSITETER OG HØGSKOLER I DIALOG

INTERNASJONALT SYMPOSIUM OM INTERKULTURALITET I ANT SIRABE

HVA SKJER NÅR 110 NORSKE OG GASSISKE AKADEMIKERE FRA UNIVERSITETER, VITENSKAPELIGE HØYSKOLER OG INSTITUSJONER KOMMER SAMMEN TIL ET TRE DAGERS FAGLIG SYMPOSIUM PÅ LOVASOA KURS- OG KOMPETANSESENTER?

TEKST OG FOTO: ØYVIND DAHL

I fire ulike grupper presenteres det ulike temaer som for eksempel dia-konal psykoterapi, bruk av gassisk språk eller fransk språk i grunnsko-len, eventyr og sang som uttrykk for et lands identitet, tradisjonell medi-sin i møte med vestlig skolemedisin, språklæring og gassisk rapmusikk, hvilken rolle engelsk skal ha i gassisk skole, bruk av rock og folkemusikk, bruk av misjonsarkiver i historiegransking av skolesystem og kirke, og mange andre interkulturelle temaer ...

HER FØDES NYE IDEER

Synspunkter diskuteres, noen blir motsagt, noen drøftes videre, mange gir nye ideer til pågående eller planlagte forskningsprosjekter. Enigheter og uenigheter gir grunnlag for læring av andres erfaringer. Iblant oppstår det språklige forvirringer, for her summes det på norsk, gassisk, fransk og engelsk. Unge språkstudenter fra Universitetet i Antananarivo har fått jobb som simultantolker for dem som

har utstyrt seg med ørepropper fra tolkeanlegg innkjøpt i Kina.

Under måltidene i den rommelige spisesalen fortsetter praten. Nordmenn og gassere finner tonen, humoren er faktisk nokså felles, vi kan le av de samme skrønene. Vi finner også likheter og forskjeller i universitetsstrukturene med fakulteter og studenter, eksamenspress og søk etter kunnskapskilder.

HVORDAN BLE SYMPOSIET EN REALITET?

Symposiet kom i stand ved at pensjonert professor Øyvind Dahl kom i kontakt med dekanen på det Humanistiske Fakultetet i Antananarivo Mme Baholisoa RALALAOHERIVONY som var på kort norgesopphold i mai 2018. Det var faktisk bare en telefonkontakt, men de fant «summetonen» og fortsatte å undersøke mulighetene. Øyvind tipset om Lovasoa Cross-Cultural Competence Centre (L4C) i Antsirabe som et mulig sted for en konferanse.

Et møte mellom Baholisoa og den nye direktøren på L4C, herr Tahina RABESON, ble meget fruktbart. De fant også tonen, og denne trioen har jobbet i et års tid for å realisere planene. Etter hvert ble det oppnevnt fagkomite og organisasjonskomite, det ble laget et foreløpig program og skrevet ut invitasjon til norske og gassiske universiteter, høyskoler og institusjoner. Og Tahina og hans folk gjorde en kjempejobb for å få logistikken til å gå i hop.

HVEM VAR DELTAKERNE?

En gruppe psykiatere som jobber ved Stavanger Universitetssykehus tok med seg en person som jobbet med tilsvarende problemstillinger i Tanzania. De som jobber ved arkivet ved VID vitenskapelige høyskole fant ut at symposiet var en glimrende anledning til å besøke misjonsarkivet som finnes på Lovasoa. De som underviser i sykepleievitenskap ved Universitetet i Stavanger kunne følge opp forskning på Sykepleierskolen SEFAM på Antsir-

abe samtidig som de deltok i symposiet. Så kom flere institusjoner som sender praksisstudenter, eller ønsker å sende slike, med på listen, og plutselig hadde vi 20 norske deltakere.

Fra gassisk side kom de fleste fra Det humanistiske fakultetet ved Universitetet i Antananarivo, men også Universitetet i Toliara fikk nyss om symposiet og mange som har samarbeidet med Misjonsarkivet tidligere, fant veien til symposiet. De håper å vekke til live igjen relasjonene mellom Universitetet i Toliara og Universitetet og VID i Stavanger. Pedagogene ved Ecole Normale Supérieure, som er en del av Universitetet i Antananarivo, husker Lesesenteret i Stavanger som nesten hadde gått i gang med utvikling av læremidler på gassisk for skolene i samarbeid med Utdanningsministeriet. Statskuppet i 2009 sparket dessverre bein under den avtalen.

DET KNYTTES BÅND MELLOM NORD OG SØR

Resultatet av et slikt symposium er at det knyttes bånd, det gjøres avtaler, forhåpentligvis kan noe av dette bli fulgt opp. En gjenganger fra gassisk

side er at man ønsker at de norske kan bidra til videreutdanning av lærerpersonale og studenter ved universitetene og høyskolene. De gassiske amanuensene og professorene er altfor få til å ta seg av de store studentkullene som søker kunnskaper i fag som engelsk, historie, antropologi, medisin, sykepleie, pedagogikk og didaktikk. De ønsker faglig påfyll og kontakt.

Deltakerne ble invitert til å sende inn resymeer for vitenskapelige «papers» som de ønsket å presentere. Resymeene ble bedømt av den faglige komiteen og til slutt ble det ca 50 presentasjoner innenfor de fire kategoriene: musikk og kultur, helse og kommunikasjon, språklæring og interkulturell utdanning, og bruk av arkiver.

PRAKSISSTUDENTER BARE EN VEI?

Norske undervisningsinstitusjoner har funnet at Lovasoa er en god plass for norske studenter som søker praksis i utlandet. I 2020 er det ventet at rundt 220 norske studenter vil ha et studieopphold på kompetansesenteret i kortere eller lengre tid. Mange syke-

pleiestudenter har fått en unik praksis ved byens sykehus, en variert praksis med faglige og språklige utfordringer som de må overvinne i et fremmed miljø. VID vitenskapelige høgskole tar med seg studenter som gjør feltarbeid i landsbyer omkring Antsirabe. De må finne ut hvordan folk lever og brødfør seg i et karrig landskap under veiledning av gassiske medstudenter fra et katolsk universitet i byen. De norske studentene kan få kultur- og språkkurs før de krysser rismarkene. Også lærerutdanningen sender praksisstudenter til skoler i omegnen eller til Lærerskolen i Fandriana.

De gassiske studentene ønsker at denne praksisen kunne vært gjensidig. Men norske myndigheter har strammet inn mulighetene for studenter fra fattige land for å få seg stipender til å besøke norske utdanningsinstitusjoner. Kvoteordningen som i mange år bidro til studieopphold i nord, er blitt sløpfet. Det sies at den skal settes opp igjen, men hva blir kriteriene? Vil Madagaskar som er et av verdens fattigste land, komme på listen over de land som kan sende studenter nordover?

FORFRISKNINGER SERVERES I PAUSEN

KULTURINNSLAG FRA TANDROY-STAMMEN VED ÅPNINGEN

STUDIEKOORDINATOR ZO SANDRA TOKINIAINA OG FØRSTELEKTOR DEBBIE LYNN SORTON LARSEN FRA UNIVERSITETET I STAVANGER. SAMTALEN DREIER SEG OM VEILEDNING AV ENGLSKLÆRERE PÅ PRAKSIS

MADAGASKAR TRENGER LÆRERE!

DEN LUTHERSKE KIRKENS LÆRERSKOLE I FANDRIANA HAR HATT EN KRONGLETE HISTORIE. SKOLEANLEGGET VAR HELT NYTT OG STARTET LÆRERUTDANNINGEN I OKTOBER 1969 OG FEIRER DERFOR 50-ÅRSJUBILEUM I ÅR. MEN I 20 ÅR, FRA 1977 TIL 1997 VAR DET INGEN LÆRERUTDANNING PÅ SKOLEN. I DAG HAR SKOLEN 90 STUDENTER SOM UTDANNER SEG TIL LÆRERE. MADAGASKARFORUM MØTTE ENTUSIASTISKE LÆRERE OG LÆRERSTUDENTER MED STORT HÅP OM FREMTIDEN UNDER JUBILEUMSFEIRINGEN 22. NOVEMBER.

TEKST OG FOTO: ØYVIND DAHL

Skolen har to avdelinger: På nivå 1 utdannes lærere for grunnskolen 1-5 trinn. På nivå 2 utdannes lærere for ungdomsskolen 6-10. trinn. Nivå 1 har nå 20 studenter, og nivå 2 har 70 studenter nå. Utdanningen er to-årig både på grunnskolenivået og på ungdomsskolenivået og avsluttes med eksamen som gir diplomer anerkjent av gassiske myndigheter. Hvert år må studentene ut i tre måneders praksis på øvingsskoler med veiledning i Fandriana-området eller andre steder. Når de kommer tilbake, må de levere en oppgave om sine pedagogiske og faglige erfaringer.

STUDENTER FRA HELE MADAGASKAR

Skolen har 16 fast ansatte heltidslærere og 14 timelærere som leies inn fra andre skoler i omegnen – tilsammen en stilling. De senere år har den gassiske stat, som også ansetter nyutdannete lærere fra Lærerskolen, bidratt med 10 lærerlønninger. De andre betales med skolepenger som studentene eller foreldrene må betale. At skolen får tilstrekkelig antall betalende elever er derfor viktig for skolens økonomi.

Studentene rekrutteres fra hele øya etter opptaksprøver. På skolen møtes

derfor ulike tradisjoner og kulturer fra kyst og innland. Skolen har store gutte- og jenteinternat hvor studentene koker maten selv og vasker sine egne klær. I skolens store festsal kan de opptre med skuespill og korsang og skape et godt læringsmiljø.

Når det har vært økonomisk mulig, har Lærerskolen organisert to måneders kurs for lærere som allerede er i arbeid rundt på Kirkens 430 skoler. Mange av disse underviser uten å ha fått faglig lærerutdanning og benytter anledningen til å oppgradere seg faglig for å få offentlig autorisasjon.

FOR 50 ÅR SIDEN

Lærerskolen i Fandriana, Sekoly Normaly FLM, ble bygget opp med midler fra Den svenske Lutherhjälpen kanalisert gjennom Det lutherske Verdensforbund til Den gassiske lutherske kirken. Det var et stort kompleks; en stor skolebygning med 9 klasserom, bibliotek med lesesal, lærerrom og kontorer og en stor sal som rommer 200 mennesker. I tillegg ble det bygd to store internater og seks lærerboliger. Anlegget sto ferdig i 1969 og Lektor og filolog Anders Martin Andersen fra Tvedestrand ble ansatt som skolens første rektor utsendt av NMS. Året

etter fikk han følge av lektor i realfag, Øyvind Dahl fra Stavanger, som var født på Madagaskar. Den amerikanske misjonen sendte ut lektor Margo Pettersen som tok seg av engelsk- og religionsundervisning, og fransk misjon bidro med fransklærere. I tillegg ga gassiske lærere undervisning i morsmålet og andre fag.

I løpet av de første årene var målet, som i dag, å utdanne lærere både for grunnskolen og ungdomsskolen som Kirken (FLM) hadde mange av utover øya. Utdanningen var to-årig for grunnskolelærere, men for å utdanne kvalifiserte lærere for ungdomstrinnet, måtte man først bygge opp videregående utdanning som førte frem til examen artium (baccalauréat).

KATASTROFEN

Så langt var man kommet med oppbyggingen av lærerskolen da katastrofen inntrådte og lærerutdanningen måtte legges ned. Bakgrunnen var politisk. Den sosialistisk-marxistiske Didier Ratsiraka ble landets president fra 15. juni 1975 etter studentopprøret i 1972. Slagordene fra studentopprøret var «malgachisation» og «démocratisation». Det første slagordet gjaldt undervisningsspråk og pensum og innebar også en målsetting om at ledende

LÆRERSKOLEN I FANDRIANA FEIRER 50 -ÅRS JUBILEUM

REKTOR CLARISSE TABAO OG INSPEKTØR
RICHARD RAKOTONDRAINY

FAKTA

TIDLIGERE NORSKE ANSATTE VED SKOLEN HAR ETABLERT EN STØTTEGRUPPE: LÆRERSKOLENS VENNER (LV) SOM ØNSKER Å BYGGE OPP EN STIPENDKASSE FOR FATTIGE STUDENTER. VI APPELLERER TIL MADAGASKARVENNER OG LÆRERE I NORGE OM Å STØTTE DETTE VIKTIGE ARBEIDET FOR MADAGASKARS BARN OG UNGDOM. TA KONTAKT MED ØYVIND DAHL: ØYVIND.DAHL@LYSE.NET ELLER PÅ TELEFON 952 02 270 FOR NÆRMERE OPPLYSNINGER.

stillinger i undervisningssystemet skulle innehas av gassere. Det førte til at mange utlendinger, og med dem utenlandsk støtte, forsvant fra skolene. Det gjaldt også FLMs skoler som hadde mange norske skolestyrelere i 70-årene.

Det andre slagordet, démocratisation, ble forsøkt realisert ved et ambisiøst program for å gjøre skolen tilgjengelig i alle landsbyer. Foreldrene ble anmodet om å bygge landsbyskoler, så skulle staten sørge for lærere. For å nå dette målet, ble alle statens lærerskoler lagt ned, og staten innførte i stedet en to-årig siviltjeneste «Service National» for ungdom som hadde noe utdanning. Elever som hadde oppnådd ungdomsskoleeksamen kunne bli lærere i grunnskolen bare ved å ta et tre måneders kurs. De som hadde ar-

tium (Baccalauréat) kunne bli lærere i ungdomsskolen. Mange unge så dette som en langt billigere og enklere vei til å få statsansettelse enn å ta veien om en privat lærerskole der de også måtte betale skolepenger. Nasjonaltjenesten ble innført i 1976 og allerede i 1977 var det så få som hadde meldt sin interesse for lærerkursene på Fandriana at en ikke kunne forsvare økonomisk å sette i gang med rene lærerskoleklasser.

MELLOMPERIODEN, 1977-1997, INGEN LÆRERUTDANNING

For å skaffe lærere til ungdomsskolen hadde Lærerskolen innført klasser i videregående. Disse fortsatte i mellomperioden. I tillegg ble det satt i gang klasser på ungdomsskolenivå som kunne brukes til øvingsklasser. Men den to-årige lærerutdanningen var nedlagt.

Oppbyggingen av allmenndannende klasser førte til at Lærerskolen kom i et konkurranseforhold til den andre kirkelig drevne skolen i Fandriana, Collège Luthérien, som hadde alle klasser fra småskole til avgangsklasse i videregående. I lengden kunne dette ikke gå.

I 1990 ble det gjennomført en større evaluering av 16 FLM-skoler på Øya, blant dem også Lærerskolen. Evalueringskommisjonen mente at det måtte gjennomføres et «feasibility study» for å se om Lærerskolen kunne gjenopprettes. Tiden var moden for dette ettersom Nasjonaltjenesten, som staten hadde satset på, var kollapset på grunn av manglende disiplin og inkompetanse. Også malgachisation-programmet ble forlatt omkring 1990 og skolene på Madagaskar ble formet etter

fransk modell igjen. FLM utarbeidet en prosjektsøknad for gjenopprettelse av Lærerskolen. Den ble sendt til NORAD som, etter at en «appraisal commission» hadde vurdert søknaden, innvilget 100 % støtte i 10 år.

NY START: SFM FRA 1997

Det ble Jonas Skrettingland med erfaring fra Østkysten, som fikk oppgaven å gjenreise Lærerskolen fra 1997 etter vedtak i FLMs nasjonalråd i 1995. Han «tok grep», som det heter. Den gamle Sekoly Normaly ble nedlagt. Alt personale ble sagt opp og en ny «Sekoly Fanomanana Mpampianatra» (SFM) (Skole til opplæring av lærere), ble opprettet og offentlig godkjent i Utdanningsministeriet i 1999. Skolen fikk utdanne lærere på to nivåer, ett toårig kurs for grunnskolelærere (Nivå 1) og ett toårig kurs for ungdomsskolelærere (Nivå 2). I stedet for å ha egne øvingsskasser skulle skolen bruke distriktets College som nå var blitt Lycée etter at de også førte elevene opp til Baccalauréat. Dermed ble det ikke noe konkurranse om lokale elever, men et godt samarbeid til fordel for begge parter. Bygningsmassen ble også renoveret – et nytt jenteinternat

ble bygd etter at Kirkens helsetjeneste hadde overtatt det første internatet.

NORAD støttet skolen 100 prosent økonomisk fra 1997 til 2007. Fra 2003 fikk skolen også franske lærere i samarbeid med den franske reformerte kirken. Norske lærerstudenter fra Bergen og Sogndal har også bidratt, bl.a. med engelskundervisning. Fra 2016 har den gassiske stat støttet skolen med lærerlønninger; i jubileumsåret 2019 betaler staten 10 stillinger. Skolen har også fått støtte gjennom skiftende innsatsprogrammer fra Norad og NMS/FLM. 2007-2013 «ProVert» (Grønne skoler), 2013-2015 «Mampiaty» (Inkludering), som innebærer inkludering av funksjonshemmede elever, døve, blinde, psykisk utviklingshemmede med egne støttemidler. Skolen har i økende grad vært nødt til å bli økonomisk uavhengig, men sliter fortsatt med en del gjeld til tidligere ansatte som en ikke har kunnet si opp.

HÅP FOR FREMTIDEN

Dagens ledere, rektor Clarisse TABAO og inspektør Richard RAKOTONDRAINY, sier at de har godt håp om at skolen skal bli gjeldfri innen to år.

De ferdig utdannede lærerne er svært ettertraktet både av statens skoler og av private og kirkelige skoler som har store utfordringer i et land der halvparten av befolkningen er under 20 år. Bare den lutherske kirken (FLM) driver 430 skoler spredt over hele landet. Skolen vil be staten om å støtte flere lærerlønninger og NMS om støtte til stipender for studentene. Mange studenter kommer fra fattige familier som ikke har råd til å sende ungdommen til høyere utdanning.

På spørsmål om Lærerskolen i Fandriana kan bli en del av det nystartete Universitet Martin Lotera (Se forrige nummer av Madagaskarforum s.19) sier de at det må nok ligge et stykke frem i tid. For å bli akkreditert på universitetsnivå må skolen ha flere lærere med doktorgrad og undervise også i Nivå 3 som gjelder lærere for videregående elever. Universitetene har både bachelor-, master- og doktor-programmer. Foreløpig er ingen av FLMs spesialskoler på det nivået. Men både den katolske kirken (ECAR) og den reformerte kirken (FJKM) har Nivå 3, så det er noe å strekke seg etter.

PRAKSISUNDERVISNING
FOREGÅR I BARNESKOLEN LIKE
VED.

FAKTA

MENS ANALFABETISMEN MINSKER I ANDRE AFRIKANSKE LAND, ØKER DEN PÅ MADAGASKAR. IFØLGE UNICEF HAR INNSKRIVINGSRATEN FOR BARN FALT MED CA. 15 % SIDEN 2008, FRA 88 % FØR DEN SISTE POLITISKE KRISEN I 2009 TIL 73 % I 2013. DET BETYR AT CA. 1,5 MILLIONER BARN FÅR IKKE SKOLEGANG. PÅ GRUNN AV FATTIGDOM MÅ MANGE BARN DROPPE UT AV SKOLEN ETTER FÅ ÅR. DETTE RAMMER SÆRLIG JENTENE SOM BLIR GIFTET BORT I UNG ALDER FORDI FORELDRENE IKKE KLARER Å FORSØRGE DEM OG SKAFFE DEM SKOLEGANG.

LÆRERSTUDENTENE OPPTRER MED LOKALE KOSTYMER UNDER JUBILEUMSFESTEN

MUSEETS LEDER, HELIHANTA RAJAONARISON, ØNSKER SAMARBEID MED MUSEET VED LOVASOA

FORMIDLER MADAGASSISK HISTORIE GJENNOM FOTO

24.-26. NOVEMBER 2019 VAR OVER 100 DELTAGERE SAMLET TIL EN INTERNASJONAL KONFERANSE PÅ LOVASOA. DER PRESENTERTE BLANT ANNET HELIHANTA RAJAONARISON PROSJEKTET «MUSÉE DE LA PHOTOGRAPHIE» SOM SAMLER OG VISER HISTORISKE BILDER FRA MADAGASKAR.

TEKST OG FOTO: ELLEN VEA ROSNES

Fotomuseet ligger nydelig til i et eldre renoverert hus på Anjoany, Haute Ville, på veien til SALFA på Andohalo i Antananarivo. Allerede i inngangspartiet er det en bildeutstilling, og litt lenger inne i huset finner jeg Helihanta.

«Jeg har lenge vært interessert i gamle bilder», sier Helihanta, og forteller at hun fikk ideen til å gjøre denne nasjonale arven med gamle fotografier tilgjengelige for Madagassere og andre når hun holdt på med sin doktorgrad om fotografi og samfunn i Antananarivo for perioden 1853-1960.

Hennes fokus var på Madagassiske fotografer og hvordan bilder ble brukt i samfunnet. Doktorgradsavhandlingen innen sosiokulturell historie ble ferdigstilt i 2014. I tillegg til å drive museet, underviser Helihanta på historisk fakultet ved Universitetet i Antananarivo.

I arbeidet med bildene under doktorgraden innså Helihanta at det fantes mange interessante bilder som fortalte mye om historien til Madagaskar, men også hvor lite tilgjengelige de var for folk flest.

HVEM BESØKER MUSEET?

«70% er unge og 90 % er Madagassere. Mange turister kommer også» svarer hun. Først og fremst er målet å gi Madagassere muligheten til å se sin historiske arv i bilder. Andre mål er bevaring av historiske foto og publisering av historiske bilder. Bildene blir samlet fra arkiv og privatpersoner og noen blir utstilt på museet.

HVORDAN STARTET DET HELE?

Arbeidet med museet kom i gang da Helihanta kom i kontakt med belgieren Cedric Donck. Han var interes-

FOTOMUSEET LIGGER SENTRALT Plassert i Antananarivo

sert i et samarbeid, og spurte hva hun hadde lyst å gjøre. Hennes ønske var at madagasserne fikk et sted å se historiske bilder. Et sted hvor de kunne bli kjent med og ta til seg historien til Madagaskar, og på den måten styrke sin identitet. Cedrik Donck finansierte oppstarten til museet slik at hun kunne få oppfylt sin drøm. «Vi hadde en deal», forklarer Helihanta, «Han bidro med økonomisk kapital og jeg sørget for den akademiske kapitalen».

I 2012 ble organisasjonen opprettet. I starten fokuserte de på digitale kanaler for å spre historiske bilder. I 2016 mottok museet støtte fra La Commune Urbaine d'Antananarivo og deres vennskapskommune Région Île-de-France. Antananarivo kommune gav dem lov å bruke det gamle huset, som tidligere var ordførerens hus, slik at museet hadde et sted å være, og med finansielle midler fra Île-de-France ble det renovert. 15. februar 2018 åpnet museet. Senere har museet også mottatt støtte fra andre sponsorer, og Cedric Donck fortsetter sin finansielle støtte, blant annet til lønnsmidler.

FRIVILLIGE HJELPERE

De som tar imot gjestene på museet er imidlertid studenter ved Humanistisk fakultet på universitetet i Antananarivo som jobber her frivillig. Her lærer de om og blir engasjert i formidling av madagassisk historie.

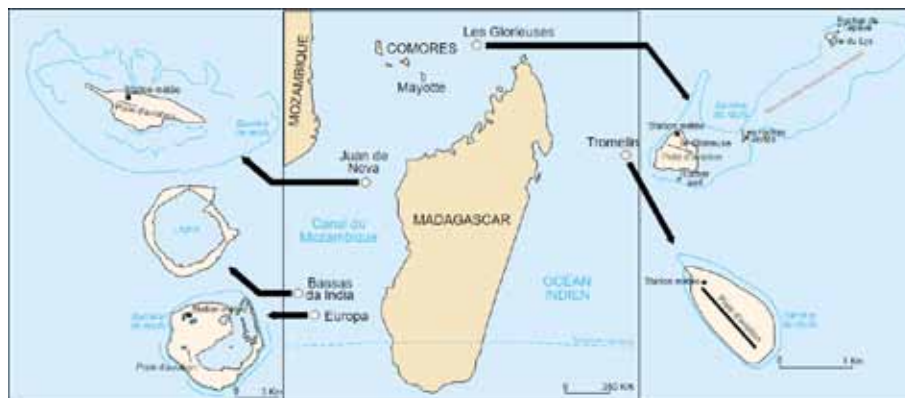
Vi ble møtt av en student som viste oss inn i et rom bak noen gardiner. Der fikk vi benke å sitte på mens vi så to filmer på 5 minutter med historiske foto rundt ulike tema som sport, konger og dronninger fra ulike deler av øya. Det er fire rom for filmfremvisning og en utstillingssal på museet.

Da Helihanta hørte om misjons- og diakoniarkivet på konferansen på Lovasoa ønsket hun et samarbeid. Kanskje vil vi også kunne se bilder fra misjons- og diakoniarkivet her i Antananarivos nye fotomuseum i fremtiden? Uansett anbefales det sterkt å ta en tur innom om du skulle ha noen timer ledig i hovedstaden.

NETTSIDE:

[HTTPS://WWW.PHOTO-MADAGASCAR.COM/](https://www.photo-madagascar.com/)

DE SPREDTE ØYER

DEN SOM FØLGER MED PÅ DE INTERESSANTE ARTIKLENE TIL ARILD BAKKE I «BAKKEKONTAKTEN» (BAKKEKONTAKTEN.COM), HAR SIKKERT REGISTRERT AT DET PÅGÅR FORHANDLINGER MELLOM MADAGASKAR OG FRANKRIKE ANGÅENDE DISSE ØYENE. MEN HVILKE ER DET SNAKK OM, HVOR LIGGER DE, OG HVORFOR DISKUTERES DET OM SUVERENITETEN TIL DISSE ØYENE?

TEKST: JON E. BAKKE

Egentlig er det fem små øyer rundt Madagaskar som går under begrepet «de spredte øyer», og alle administreres av Frankrike der de utgjør det 5. distrikt av De franske sørterritorier. Madagaskar har gjort krav på fire av øyene, mens Mauritius har gjort krav på den femte (Tromelin).

Fire av øyene (unntatt Bassas da India) har flystripe, og Frankrike har mellom 10 og 20 mann på hver av disse øyene. Mannskapet har militær status, men de har også ansvar for vedlikehold av de meteorologiske stasjonene som i stor grad er automatiserte. Spesielt værstasjonen på Tromelinøya er viktig for varsling av sykloner som truer Madagaskar, Réunion eller Mauritius.

NATURVERNOMRÅDER

Øyene inkludert korallrevene rundt er klassifisert som naturvernrområder. På land hekker sjøfugler og vadefugler, strendene er klekkeområder for havskilpadder, og korallrevene er viktige gyte- og oppvekstområder for fisk. Men det er ikke naturvern hensyn som gjør at Frankrike så langt ikke har vært villig til å tilbakeføre øyene til Madagaskar.

ØKONOMISKE SONER

Norge var blant de første landene

som innførte økonomiske soner på 200 nautiske mil langs vår kyst og

rundt øyene vi besitter, f.eks. Svalbard. Frankrike har gjort tilsvarende krav rundt «de spredte øyene», noe som innebærer at det er betydelige økonomiske interesser knyttet til øyene, særlig innen fiskerier, men også mulige olje- og gassfunn. 200 nautiske mil tilsvarer 370 km i ring rundt øyene, noe som teoretisk gir et totalt areal på over 400.000 km²! Flere steder vil imidlertid de økonomiske sonene overlappe med andre økonomiske soner, slik at det reelle området vil bli langt mindre.

MILITÆRE HENSYN

Øyene har i mange år vært av militær interesse for å kunne følge med på skipsfarten i området. Dette hensynet er ikke lenger så vesentlig, fordi satellitter har overtatt overvåkingen.

FORHANDLINGENE

Allerede i 1979 vedtok FN en resolusjon om at øyene skulle tilbakeføres til Madagaskar siden øyene tilhørte Madagaskar før kolonialiseringen i 1896. Men i praksis har det latt vente på seg. Sist høst ble imidlertid presidentene Andry Rajoelina og Emmanuel Macron enige om å opprette en felles kommisjon for å finne en løsning.

Arild Bakke skriver følgende om resultatet etter første møte før jul:

I et felles kommuniké uttrykkes det vilje til å finne løsninger som begge parter kan leve med. Samtidig kommuniseres det en grunnleggende uenighet om suverenitetsspørsmålet. Statsminister Christian Ntsay var tydelig på at Madagaskar ønsker et resultat i tråd med FN-resolusjonen av 1979. Det ble fra gassisk side understreket at tiden nå er inne til full avkolonialisering, og at spørsmålet om suverenitet må avklares før en starter

samtaler om et eventuelt samarbeid om forvaltningen av øyenes ressurser. Den franske delegasjonslederen presenterte på sin side juridiske argumenter, basert på internasjonal rett, for videre fransk overherredømme.

Han la også frem forskjellige forslag for hvordan Madagaskar og Frankrike kan samarbeide om videre utvikling av de aktuelle øyer og omkringliggende havområder.

På gassisk side håper en å avslutte forhandlingene innen 26. juni 2020

FAKTA

DISSE ØYENE HAR VÆRT REISEMÅL OG OPPHOLDSSTEDER FOR GASSISKE FISKERE OG SJØMENN LENGE FØR KOLONIHERRENE KOM. ØYENE HAR SVÆRT LENGE HATT GASSISKE NAVN:
NOSY KELY (JUAN DE NOVA)
NOSY AMPELA (EUROPA)
NOSY BADIMAKY (BASSAS DA INDIA)
NOSY SAMBATRA (GLORIEUSE)
(BAKKEKONTAKTEN 14.12.2019)

GLORIEUSES-ØYENE

Denne øygruppa som ligger 190 km nordvest for Madagaskar. Hovedøya er rund i formen med en diameter på ca. 3 km. Høyeste punkt ligger 12 m over havet. Totalt utgjør landområdet 5 km², mens korallrevene og lagunene rundt utgjør ca 30 km². Øya har tett vegetasjon, hovedsakelige kokospalmer og australsk furu etter en nedlagt plantasje. I tillegg regnes en liten øy (île du Lys) og åtte små holmer til øygruppa.

JUAN DE NOVA

Øya ligger i den smaleste delen av Mosambiquekanalen, ca 140 km fra Madagaskar. Øya er 6 km lang og 1600 m på det bredeste. Høyeste punkt er 10 m over havet. Arealet er 4,8 km², mens korallrevet rundt utgjør ca 40 km². Halve øya er dekket av australsk furuskog, men det er også en del kokospalmer. Øya er hekkeområde for mange sjøfugler, og havskilpadde legger egg på strendene.

BASSAS DA INDIA

Dette er ingen egentlig øy, men en rundt atoll (ringformet korallrev) som ligger 385 km vest for Madagaskar. Det meste av atollen er under vann ved høyvann, bare ti nakne holmer på til sammen 0,2 km² stikker 1-3 m over vannet. Atollen er 10 km i diameter og har en lagune på hele 80 km².

EUROPA-ØYA

Dette er den sørligste av «de spredte øyer» og ligger 300 km vest for Madagaskar. Øya er ganske rund med en diameter på 6 km. Høyeste punkt er 6 m over havet. Landarealet er 28 km², mens lagunen utgjør 9 km². Vegetasjonen består hovedsakelig av tørre busker, mangroveskog og rester etter en sisalplantasje. Øya er et viktig hekkeområde for sjøfugler og vadefugler, og et av verdens viktigste klekkesteder for grønn havskilpadde.

FLOM I NORD

TEKST: EIRIK SANDSTØ FOTO: NASA

Nedbørsmønstrene over solskinnssøya har vært uforutsigbare de siste årene. I år var det særlig tørt i oktober-januar, men da kom regnet i en kort og intens periode. Regnet førte til oversvømmelser av store områder i nord-vest, i området rundt Mahajanga. Den viktige risbyen Marovoay med sine store landbruksområder ble oversvømt og avlingen gikk tapt. Dette var heldigvis ikke primæravlingen, og det er kjent blant bønderne i området at

det er risikabelt å satse på avling i januar, nettopp grunnet risikoen for flom. Allikevel er det et betydelig tap for dem som prøvde.

Det vakte stor oppmerksomhet at presidenten selv valgte å fly til katastrofe-området og delta i «nødhjelps-arbeidet». Presidentens helikopter ble brukt til å hente enkelte av de fordrevne, og en privat båt ble benyttet til å plukke opp personer.

Om dette var en effektiv bruk av nødhjelpsmidler kan en selvsagt diskutere.

Siste tall som ble rapportert om hendelsen var 31 omkomne, 9 savnet, 106 856 berørt, 16 031 fordrevet. 67 skoler ble ødelagt.

BILDER FRA NASA VISER
HVORDAN STORE OMRÅDER
BLE OVERSVØMT.

SMÅNYTT

ÅRSMØTE I VENNSKAPSFORENINGEN

Hovedstyret i Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar (VNM) avholdt årsmøte i Stavanger mandag 9. mars 2020 samtidig med VNM Vest. Styreleder Kåre Kristensen gjennomgikk Årsmeldingen og la frem Regnskapet som ble tatt til orientering.

VNM har ved utgangen av 2019 totalt 506 medlemmer. Styret fikk ros for sitt arbeid med å fornye hjemmesidene, og oppdatere Facebook sider, Madagaskarforum og lobbyarbeid. Den store utfordringen er å få de over 500 medlemmene til å betale kontingenten som er den eneste inntekten VNM har. Altfor mange «glemmer» dette.

Det sittende styret ble gjenvalgt ved akklamasjon. Det består nå av Kåre Kristensen (leder), Bård Bakke (nestleder, VNM Vest), Øyvind Ødegård (kasserer), Lars-Gøran Strømhaug (sekretær), Endre Haraldseide (VNM Vest), Soia Rahasindrainy (VNM Nord), Mirana Sylvia Randriamanantena Vestgård (VNM Øst) og Michel Sabir Michaël Ratovonasy.

Deretter ble det foredrag av Professor Hallgeir Skretting om den nye filmen

om spedalske-arbeidet: «De utstøtte». (Se eget oppslag). Møtet ble avsluttet med en god samtale om lepra-arbeidet.

VNM VEST

VNM Vest har hatt et aktivt år med seks temasamlinger i 2019 med mange dyktige foredragsholdere. Også styret i VNM Vest ble gjenvalgt med Bård Bakke (leder) Sigurd Haus, Tore Klepsvik, Kristine Aano Oier.

VNM ØST

VNM Øst har hatt to samlinger pluss deltatt ved nasjonaldagsfeiringen sammen med den nye konsulen Erik A. Øyen. Det var i tillegg planlagt et møte med statssekretær Aksel Jakobsen, men måtte utsettes da statssekretæren måtte melde forfall. Det vil komme opp igjen våren 2020. Styret består av Monika Thollefsen (leder), Mirana Sylvia Vestgård (nestleder), Sabir Ratovonasy, Olav Høyemyr.

VNM NORD

Det arbeides med å få på plass en lokalforening i Trondheim.

VNMS LEDER KÅRE KRISTENSEN

NOEN AV DELTAKERNE

FRA ÅRSMØTET I VNM I STAVANGER

«DE UTSTØTTE» STERK FILM OM LEPPA

På 1800 tallet var det flere tusen spedalske i Norge, det ble en del av nasjonsbygginga å få bukt med denne sykdommen. Ingen andre land i Europa hadde så mange spedalske, Bergen ble leprahovedstaden i verden og i 1873 oppdaget Armauer Hansen leprabasillen. På samme tid drev nordmenn en av verdens største spedalske-kolonier på Madagaskar med 1000 pasienter. I filmen får vi glimt fra gamle misjonsfilmer fra Mangarano og følger Julianne og Eloi som hovedpersoner. Det er noen sterke scener når Eloi får møte sin mor i landsbyen som han ble utstøtt fra for 15 år siden.

Lepra er ikke utryddet i dag, over 200

000 smittes årlig, på Madagaskar er det 1500 nye tilfeller hvert år, men myndighetene dysser dette ned. Det er en fattigdomssykdom som blir nedprioritert i Vesten, det angår ikke den rike verden lenger. Ingen andre sykdommer har blitt så stigmatisert som spedalskhet, de syke blir fortsatt utstøtt fra familien og landsbyen.

Filmen hadde premiere på Bergen Internasjonale Filmfestival i høst og har blitt vist for fulle hus (250 i Stavanger, 210 på Bryne og 150 i Kristiansand). Visningene har vært på kinoene, med en paneldebatt etterpå med representanter fra NMS i panelet.

Hallgeir Skretting, som har produsert filmen, har fått forespørsler fra flere steder i landet, og foreløpig er visninger planlagt i Mandal, Oslo og Mo i Rana.

HALLGEIR SKRETTING FORTALTE OM FILMEN
PÅ ÅRSMØTET TIL VNM

RETURADRESSE: ØYVIND ØDEGÅRD, SKYTEBANEVEIEN 13, 4841 ARENDAL, NORWAY

